

tid, før man ikke behøver at lytte og se på noget, som falder uden for ens interessesfære, emnemæssigt og/eller geografisk, og indtil da kan man sige, at den internationale nyhedsudveksling i høj grad er værd at beskæftige sig med. Hjarvads afhandling kan derfor anbefales til forståelse af, hvordan denne internationale strøm har udviklet sig.

Karen Siune
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Jens-Jørgen Jensen og Märta-Lisa Magnusson, *Rusland - samling eller sammenbrud?*, Fsbjerg: Sydjysk Universitetsforlag, 1995, 302 s., kr. 285,00.

Ruslands udvikling efter 1991 har på mange måder kunnet ses som en gentagelse af de økonomiske og politiske processer, der førte til Sovjetunionens sammenbrud. Det kommunistiske partis opløsning og svækkelsen af den politiske centralmagt har i forening med en øget differentiering mellem rige og fattige dele af landet medført en regional selvbevidsthed, der i flere tilfælde har ført til egentlige selvstændighedskrav. En proces, der mest spektakulært førte til krigen i Tjetjenien.

Det er disse regionale opløsningstendenser og forsøgene fra en usikker politisk centralmagt på at holde sammen på Rusland, der er emnet for Jens-Jørgen Jensen og Märta-Lisa Magnussons bog. Der er her tale om den suverænt mest dækkende beskrivelse på dansk af dagens kaotiske Rusland. Den indledes med tre små kapitler om den økonomiske og politiske udvikling i Rusland efter Sovjetunionens opløsning og afsluttes med et kapitel om Ruslands forhold til udlandet. Den absolutte hovedvægt i bogen ligger imidlertid på den grundige gennemgang af den politiske og økonomiske udvikling i Ruslands regioner. 200 af de i alt 275 tekstsider er således helliget gennemgangen af udviklingen i regionale områder, der indtil nu har været ukendt for de fleste.

Bogen er uhyre dækkende i sin detail-rigdom om udviklingen i de enkelte regioner og vil som sådan kunne have stor værdi for enhver, der fra et kommercielt eller bistandssynspunkt beskæftiger sig med konkret arbejde i Ruslands regioner. I det perspektiv kan det undre, at bogen ikke er udstyret med et stikordsregister. Hertil kommer, at bogens styrke så absolut er den empiriske detail-rigdom. Man skal ikke forvente at få føjet nye perspektiver til den generelle diskussion om økonomiske og politiske udviklingsstrategier i postkommunistiske samfund. I de politiske og økonomiske afsnit beskrives mainstream teorierne nok, men uden at de diskuteres i lyset af de russiske erfaringer. Afsnittene om regionerne er udelukkende beskrivende uden drøftelse af, hvad den russiske udvikling kan bidrage med til den generelle forståelse af nationalitets- og regionaliseringsproblemerne.

tid, før man ikke behøver at lytte og se på noget, som falder uden for ens interessesfære, emnemæssigt og/eller geografisk, og indtil da kan man sige, at den internationale nyhedsudveksling i høj grad er værd at beskæftige sig med. Hjarvads afhandling kan derfor anbefales til forståelse af, hvordan denne internationale strøm har udviklet sig.

Karen Siune
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Jens-Jørgen Jensen og Märta-Lisa Magnusson, *Rusland - samling eller sammenbrud?*, Fsbjerg: Sydjysk Universitetsforlag, 1995, 302 s., kr. 285,00.

Ruslands udvikling efter 1991 har på mange måder kunnet ses som en gentagelse af de økonomiske og politiske processer, der førte til Sovjetunionens sammenbrud. Det kommunistiske partis opløsning og svækkelsen af den politiske centralmagt har i forening med en øget differentiering mellem rige og fattige dele af landet medført en regional selvbevidsthed, der i flere tilfælde har ført til egentlige selvstændighedskrav. En proces, der mest spektakulært førte til krigen i Tjetjenien.

Det er disse regionale opløsningstendenser og forsøgene fra en usikker politisk centralmagt på at holde sammen på Rusland, der er emnet for Jens-Jørgen Jensen og Märta-Lisa Magnussons bog. Der er her tale om den suverænt mest dækkende beskrivelse på dansk af dagens kaotiske Rusland. Den indledes med tre små kapitler om den økonomiske og politiske udvikling i Rusland efter Sovjetunionens opløsning og afsluttes med et kapitel om Ruslands forhold til udlandet. Den absolutte hovedvægt i bogen ligger imidlertid på den grundige gennemgang af den politiske og økonomiske udvikling i Ruslands regioner. 200 af de i alt 275 tekstsider er således helliget gennemgangen af udviklingen i regionale områder, der indtil nu har været ukendt for de fleste.

Bogen er uhyre dækkende i sin detail-rigdom om udviklingen i de enkelte regioner og vil som sådan kunne have stor værdi for enhver, der fra et kommercielt eller bistandssynspunkt beskæftiger sig med konkret arbejde i Ruslands regioner. I det perspektiv kan det undre, at bogen ikke er udstyret med et stikordsregister. Hertil kommer, at bogens styrke så absolut er den empiriske detail-rigdom. Man skal ikke forvente at få føjet nye perspektiver til den generelle diskussion om økonomiske og politiske udviklingsstrategier i postkommunistiske samfund. I de politiske og økonomiske afsnit beskrives mainstream teorierne nok, men uden at de diskuteres i lyset af de russiske erfaringer. Afsnittene om regionerne er udelukkende beskrivende uden drøftelse af, hvad den russiske udvikling kan bidrage med til den generelle forståelse af nationalitets- og regionaliseringsproblemerne.

Nu skal man naturligvis ikke bebrejde forfatterne, at de ikke har skrevet en anden bog. Men jeg synes, at den russiske udvikling, der så dækkende beskrives i denne bog, i næste omgang kunne fortjene den videre bearbejdning, der integrerer - og afgrænser - Ruslands erfaringer i forhold til den generelle teoriudvikling om betingelserne og de mulige strategier for postkommunistiske overgangssamfund.

Ole Nørgaard
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Erik Sepstrup Jensen, *Økologi og økonomi - et spørgsmål om værdi*, København: Jurist- og Økonomforbundets forlag, 1995, 244 s.

I *Økologi og økonomi* præsenterer Erik Sepstrup Jensen en økologisk funderet kritik af den moderne økonomi. Bogen former sig som en vidtspændende analyse af den neo-klassiske økonomis kulturelle og historiske rødder med henblik på at afdække dens iboende tendenser til destruktion af livsgrundlaget. Bogen henvender sig både til økonomistuderende og til ikke-økonomer, som ønsker at forstå grundlaget, ikke mindst det værdimæssige grundlag, for økonomisk tænkning. Det er en bog, der er uhyre ambitiøs i sit forsøg på at analysere økonomiens rødder, og man fristes til at sige, at det er en bog af den type, som man enten må være meget gammel eller meget ung i faget for at have mod til at skrive. Her er der tale om det sidste, idet bogen samtidig er forfatterens specialeafhandling fra cand. merc. studiet.

Forfatteren indleder med at give en oversigt over udviklingen i miljøtilstanden og med en generel kritik af værdiantagelser og tankemønstre i den økonomiske teori. I anden del analyseres den kulturelle baggrund for den moderne økonomi, fra antikken over renæssancen til det mekaniske verdensbillede der præger industrialismen. I tredje del analyseres den økonomiske teori-historie. I sidste del præsenteres institutionel teori og nogle byggestene til en økologisk økonomi.

Erik Sepstrup Jensen lægger ikke skjul på, at økonomi for ham først som sidst er et spørgsmål om værdier, men ikke mindst i bogens første del fører forfatterens egne værdier til et ikke altid lige overbevisende opgør med den neo-klassiske økonomi. „Liberalismens understregning af menneskets uafhængighed er i pristeorien så ekstrem at den bliver indlysende usand“, hævdes det eksempelvis på side 49 med en næsten pinagtig skråsikkerhed.

Bogens styrke ligger i 2. og 3. del hvor der væsentligt mere sobert tages fat på en analyse af økonomiens historiske og kulturelle rødder. Forfatterens pointe er her at fremdrage det brud med fællesskabstanken fra antikken og middelalderen, som udvikles under 1400-tallets italienske merkantilisme, og som fører frem til det såkaldt mekaniske verdensbillede, baseret på naturbeherskelse.